

Aan de cultuurwoordvoerders
In de Tweede Kamer der Staten Generaal

Amsterdam, 11 november 2019

Betreft: Brief Kunsten '92 voor Begrotingsdebat Cultuur 18 november 2019

Geachte cultuurwoordvoerders,

Nederland is een culturele en creatieve wereldspeler van formaat. De culturele en creatieve sector (inclusief media en erfgoed) heeft een grotere betekenis voor Nederland dan doorgaans wordt verondersteld. Deze sector levert niet alleen zelf producten en diensten waar Nederlanders volop van genieten, zij ontwikkelen ook creatieve concepten die vervolgens worden toegepast bij de productie van andere goederen en diensten. En daarmee draagt deze branche in toenemende mate bij aan onze welvaart en welzijn. Helaas staat de creatieve slagkracht en productie van de culturele en creatieve sector onder druk, ondanks de extra investeringen in cultuur van de afgelopen jaren. Versterkende maatregelen zijn dan ook noodzakelijk.

Op 18 november spreekt u met minister van Engelshoven onder meer over de cultuurbegroting 2020, de regelingen en criteria voor de cultuurnota 2021 - 2024 en het werkprogramma van de Raad voor Cultuur. Ter voorbereiding op dit debat wil Kunsten '92 een aantal uitdagingen waar de sector voor staat onder uw aandacht brengen, als ook enkele maatregelen voor de korte termijn om de creatieve slagkracht van de cultuursector op peil te houden.

Waarde culturele en creatieve sector is groot, maar staat onder druk

De waarde van de culturele en creatieve sector reikt veel verder dan publiekscijfers en impactmetingen laten zien. In juni 2019 heeft het CBS voor het eerst een satellietrekening cultuur en media gepubliceerd, waaruit blijkt hoe omvangrijk deze sector is. Met een toegevoegde waarde van € 25,5 miljard (3,7 procent) aan het bbp is deze sector iets kleiner dan toerisme, maar tweemaal zo groot als de landbouw. De culturele en creatieve sector is bovendien goed voor zo'n 320 duizend banen, 4,5 procent van de totale werkgelegenheid. Ook onderzoekers van TNO kwamen onlangs in een artikel in ESB tot de conclusie dat de creatieve en culturele sector belangrijker is dan gangbare cijfers suggereren.

Kunsten '92 is blij met de extra investeringen in cultuur door het kabinet Rutte III. Eerdere bezuinigingen op cultuur en media, implementatie van de breed gedragen noodzaak om te komen tot 'loon naar werk' (Fair Practice), ondoordachte verschuiving van middelen en het ontbreken van een gelijk speelveld zorgen er echter voor dat de productie in vrijwel alle sectoren binnen de cultuur onder druk staat. Dit wordt versterkt door negatieve effecten van generiek sociaalfiscaal beleid. Om de slagkracht en de nationale productiecapaciteit van de culturele en creatieve sector op peil te houden zijn onderstaande maatregelen nodig.

Compenseer negatieve effecten van sociaalfiscaal beleid

Binnen de culturele en creatieve sector wordt hard gewerkt aan de uitvoering van de Arbeidsmarktagenda Culturele en Creatieve Sector. Helaas krijgt men daarbij te maken met negatieve effecten van algemeen sociaalfiscaal regeringsbeleid, die diametraal op de doelstellingen van de Arbeidsmarktagenda staan. Maatregelen in het kader van het Pensioenakkoord, Wet Arbeidsmarkt in Balans en Belastingplan 2019 en 2020 treffen binnen de cultuursector vooral zelfstandigen, kleinere (presentatie) instellingen en werkgevers die veel flexibele arbeid inhuren. Het betreft onder meer de afschaffing van zelfstandigenaftrek, de afschaffing van de kleine ondernemersregeling, veranderingen in de wet DBA en de verplichtstelling van verzekeringen. Voor de details verwijzen wij naar de Signaleringsbrief sociaalfiscaal kabinetsbeleid van de Regiegroep van de Arbeidsmarktagenda Culturele en Creatieve Sector d.d. 8 november 2019.

Deze effecten zullen de instellingen, die komende periode een subsidieaanvraag voor de cultuurnota 2021 - 2024 gaan doen, moeten verdisconteren in hun aanvragen. Overeenkomende verhoging van beschikbare budgetten, of compenserend beleid elders, ligt dan in de rede. Maar ook in 2020 zijn de effecten bij een aantal instellingen aanzienlijk.

Kunsten '92 roept de regering op de kostenverhogende effecten van bovengenoemd beleid waar nodig te compenseren voor 2020 en te betrekken bij het onderzoek naar de meerkosten van invoering van de Fair Practice Code, dat voor 1 februari 2020 aan de Tweede kamer is toegezegd. (Motie Asscher 4 juli 2019)

Realiseer een verantwoorde implementatie van de Fair Practice Code

De minister heeft toegezegd om voor 1 februari 2020 te laten onderzoeken wat de daadwerkelijke kosten van invoering van de Fair Practice Code (FPC) bedragen voor alle sectoren in de cultuursector, in aanvulling op het onderzoek naar de minimale meerkosten dat reeds is gedaan in opdracht van Kunsten '92 voor zeven sectoren. Om een verantwoorde implementatie van de Fair Practice Code door te voeren, en om het productieniveau, de cultuurspreiding en de werkgelegenheid in de sector op peil te houden, is het noodzakelijk om middelen aan de cultuurbegroting toe te voegen. Cruciaal daarbinnen is dat de loon- en prijsindexatie ook na 2021 wordt gegarandeerd en dat hier met lagere overheden afspraken over worden gemaakt. Een koppeling met de afspraken over indexering die gelden voor ambtenaren zou voor de sector de nodige garantie kunnen bieden dat de budgetten meegroeien met de ontwikkelingen in de samenleving.

Met het oog op de implementatie van de Fair Practice Code als subsidievoorwaarde komt het grootste deel van de presentatie-instellingen voor beeldende kunst in de knel. Voor deze instellingen biedt minder programmeren onvoldoende oplossing, zowel inhoudelijk, als financieel, als wat betreft zichtbaarheid. Instellingen danken hun bestaansrecht aan hun dynamische en actuele programmering; het heeft direct gevolg voor de zichtbaarheid van kunstenaars als er minder kan worden geprogrammeerd.

Ook de sector zelf zal bijdragen in de realisering van Fair Practice, maar kan niet op korte termijn alle gevolgen zelf opvangen zonder dat dat kwalijke consequenties heeft voor het aanbod en de werkgelegenheid. Een al eerder door ons bepleite fasering van de invoering van Fair Practice en een gezamenlijke verantwoordelijkheid van alle overheden, opdrachtgevers en fondsen kan zorgdragen voor een gezonde ontwikkeling van de sector.

Herstel een vergissing en behoud een sterk middenveld binnen de podiumkunsten door voldoende ondersteuning

Middelgrote en kleine gezelschappen en festivals in theater, dans en muziek zorgen bij uitstek voor pluriformiteit, internationale vernieuwing, talentontwikkeling, diversiteit, nieuwe verhalen en kunstvormen. Juist dit segment van de podiumkunstensector bereikt een divers en groot publiek van alle generaties, verspreid over het hele land (4 miljoen bezoekers) en staat bij uitstek voor de vernieuwing en het cultuurbereik die de minister zo bepleit in haar beleid voor 2021 - 2024.

Door een herschikking van budgetten wordt € 8,6 miljoen onttrokken aan het budget van het Fonds Podiumkunsten. Als gevolg daarvan kan het fonds in de periode 2021 - 2024 naar verwachting nog tussen de 50 à 55 producenten van muziek, theater, muziektheater, dans en festivals meerjarig ondersteunen (ter vergelijking: in de huidige periode zijn er 113 organisaties die meerjarige subsidie ontvangen). De korting gaat grote impact hebben op het hele podiumkunstenveld, dat een fijnmazig ecosysteem vormt. Doorstroming van talent, een belangrijke doelstelling van de minister, komt hierdoor in het gedrang, waardoor kwaliteit en vernieuwing van het aanbod stagneert. Hiervoor hebben ook de BIS-instellingen gewaarschuwd. Gemeenten en podia maken zich ernstige zorgen. Er vallen gaten in de programmering van festivals en theaters in het hele land. De lokale culturele infrastructuur in veel steden en gemeentes verarmt. Het gaat om succesvolle en goed functionerende instellingen die van groot belang zijn voor een innovatieve en vitale kunstensector, nu en in de toekomst.

Knelpunten in de keten van de podiumkunsten vragen om passende oplossingen waar overheden met elkaar verantwoordelijk voor zijn. Het helpt niet dat vanuit de Rijksoverheid de kaders eenzijdig worden ingeperkt. Kunsten '92 sluit zich daarom aan bij de oproep vanuit de sector om deze ingreep in het Fonds Podiumkunsten ongedaan te maken. (In bijlage de flyer van NAPK 'Wat is er straks nog te zien?')

Versterk positie en toekomst van audiovisuele media

De ministers Slob en van Engelshoven bevestigen in hun reactie van 2 juli 2018 aan de Tweede Kamer op het advies van de Raad voor Cultuur, "Zicht op zoveel meer", de noodzaak om de positie van Nederlandse culturele audiovisuele producties te versterken. Eerste stappen zijn inmiddels genomen met de impuls voor filmeducatie, extra budget voor de festivals in de BIS en ruimte binnen de ontwikkelinstellingen. In tegenstelling tot andere landen echter ontbreekt de noodzakelijke actie ter versterking van de financierbaarheid en zichtbaarheid van Nederlandse films en series. Wil Nederland niet nog verder achterop raken dan is alertheid en daadkracht van de overheid nodig, gezien de fundamentele veranderingen in het audiovisuele landschap. Zie hierover ook het onlangs verschenen essay door Paul Rutten (zie bijlage).

Kunsten '92 pleit voor de volgende maatregelen:

- **Uitwerking en implementatie van een heffingssysteem op alle eindexploitanten (bioscopen, kabelmaatschappijen, telecombedrijven en vod-platformen).** Net als in andere landen moeten eindexploitanten worden aangesproken op hun verantwoordelijkheid en moeten zij worden verplicht om mee te betalen aan de totstandkoming en het zichtbaar maken van producties van eigen bodem. Investerings van eindexploitanten in de financiering van nieuwe Nederlandse producties en inspanningen om deze prominent zichtbaar te maken die reeds worden gedaan, moeten hierin worden meegenomen.

- Bij de implementatie van de nieuwe Europese richtlijn Audiovisuele Mediadiensten in de Mediawet moet worden geborgd dat het aanbod van eigen bodem in een kansrijke positie wordt geplaatst om deel uit te maken van het **verplichte quotum van 30% Europese producties voor video-on-demand platforms, door aan Europese producties toe te voegen “waaronder Nederlandse producties”** zoals ook in andere landen gebeurt. Ook kan worden overwogen om een extra quotum voor Nederlands-/Friestalige producties op te nemen.
- **Net als in het buitenland moet ook het filmbeleid van de omroepen met het cultuurbeleid voor film worden geïntegreerd.** In vervolg op het recent in gang gezette tripartite-overleg moet een concrete tripartite overeenkomst worden gesloten tussen OCW, NPO (inclusief gelieerde fondsen) en het Nederlands Filmfonds, waarin kaders, taken en verantwoordelijkheden voor culturele audiovisuele producties van eigen bodem inzichtelijk worden vastgelegd.

Investeer in de basis: cultuureducatie en -participatie

Cultuuronderwijs is voor veel leden van Kunsten '92 een belangrijk aandachtspunt waarin veel wordt geïnvesteerd. Nu de contouren van curriculum.nu duidelijk zijn geworden, en de culturele sector nadrukkelijk een rol heeft bij de verdere ontwikkeling en uitwerking van het kunst- en cultuuronderwijs, willen we graag de minister uitnodigen om meer duidelijkheid te geven op een aantal actiepunten, die cruciaal zijn voor de ruimte in de sector op dit gebied.

- **Alloceer middelen voor cultuureducatie binnen het primair onderwijs (po):** Op dit moment worden de prestatieboxmiddelen voor het cultuuronderwijs geëvalueerd. In het sectorakkoord po is afgesproken dat vanaf 2021 deze cultuurmiddelen worden toegevoegd aan de lumpsum-financiering als scholen aan een aantal criteria voldoen. Dit zien we als een grote bedreiging in de gemeenschappelijke opdracht voor goed kwalitatief cultuuronderwijs voor alle kinderen in Nederland. Goed cultuuronderwijs vraagt om een moderne, transparante financieringssysteem waarbij we precies kunnen zien voor wie wat waar in Nederland wordt gedaan en geïnvesteerd.
- **Indexeer middelen voor cultuureducatie binnen het voorgezet onderwijs (vo):** De bijdrage van de minister voor cultuurparticipatie van jongeren via de Cultuurkaart staat al sinds 2013 op € 5 per leerling. Dit bedrag is nog maar 1/3 van het oorspronkelijke bedrag van € 15 zoals dat in 2008 nog beschikbaar was voor iedere vo leerling. We willen graag dat het bedrag uit 2013 met minimaal de inflatie meegroeit, zodat de mogelijkheden voor vo-scholen om culturele activiteiten te ondernemen niet verder achteruitgaat.

Heb oog voor samenhang in advisering van BIS en cultuurfondsen

Voor een bloeiende culturele en creatieve sector is het cruciaal dat er voldoende oog is voor samenhang en ontwikkelingen in het hele culturele veld. Regie, afstemming tussen overheden en fondsen, fijnmazig beleid en maatwerk zijn noodzakelijk om de potentie van talent en ruimte voor traditie én vernieuwing te kunnen borgen. De minister maakt ruimte voor 15 ontwikkelinstellingen in alle genres en disciplines in de BIS, waarbij zowel talentontwikkeling als de ontwikkeling van een genre of discipline de doelstelling kan zijn. Wij blijven aandacht vragen voor de grote ervaring en kennis die al bij de bestaande ontwikkelinstellingen (zoals de productiehuizen en producerende podia, gezelschappen en festivals, labs en presentatie-instellingen) aanwezig is op het gebied van crossovers en trans- en interdisciplinariteit.

Om de kennis over de artistiek inhoudelijke beoordeling binnen deze functionele verscheidenheid te borgen, is het noodzakelijk om binnen de advisering van de culturele basisinfrastructuur co-adviezen te betrekken van de cultuurfondsen die deze periode meerjarig over deze instellingen hebben geadviseerd. (Motie Ellemeet/Asscher 4 juli 2019). Ook vragen wij u te borgen dat bestaande en succesvolle ontwikkelinstellingen voor wie mogelijk geen plaats zal zijn in de BIS nog steeds in aanmerking komen voor steun van meerjarige regelingen van de fondsen.

Tot slot

Om de creatieve slagkracht voor onze samenleving te borgen is alertheid van de sector en overheden nodig, als ook de bereidheid om effectieve maatregelen te nemen. Dat betekent: loon naar werk mogelijk maken, het borgen van het nationale productieklimaat en een sterke, natuurlijke verbinding tussen de verschillende domeinen in deze brede en complexe sector. Kunsten '92 draagt hier graag aan bij. Vanzelfsprekend zijn wij van harte bereid om bovenstaande punten toe te lichten.

Hartelijke groet, mede namens de leden en het bestuur van Kunsten '92,

Jan Zoet
Voorzitter

Marianne Versteegh
Algemeen secretaris

Bijlagen

- Flyer NAPK [‘Wat is er straks nog te zien?’](#)
- Essay Paul Rutten [‘Voor een levendige audiovisuele cultuur’](#)
- [Signaleringsbrief sociaalfiscaal kabinetsbeleid](#) van de Regiegroep van de Arbeidsmarktagenda Culturele en Creatieve Sector d.d. 8 november 2019.
- [Brief d.d. 24 juni 2019](#) van Kunsten '92 aan de Tweede Kamer